

Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma

M.İ.Soyal

E.K.Gürcan

Trakya Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, 59030-Tekirdağ

Bu araştırma Tekirdağ ilindeki mevcut arı yetiştiriciliği durumunun ortaya çıkarılması için yapılmıştır. Tekirdağ ilinde Merkez, Malkara, Çorlu ve Saray ilçelerinde planlanmıştır. Anket çalışması toplam 312 arıcı üzerinden yapılmıştır. Bu çalışma ile yetiştiricilerin ekonomik ve sosyal durumları ile bölgede arıcılığın durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Toplanan bilgilere göre yetiştiricilerin eğitim durumu % 13 okula gitmemiş, % 50'i ilkökul, % 15'i ortaokul, % 20 lise ve % 2 sinin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmıştır. Yetiştiricilerin ortalama modern kovan sayısı 40 adet , eski tip kovan sayısı ortalama 5 adet olarak belirlenmiştir. Ortalama verim ise kovan başına 15 kg hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tekirdağ arıcılığı, arı yetiştiriciliği

An Investigation on the Beekeeping of Tekirdağ Region

This research was conducted on the present status of beekeeping in Tekirdağ province. The data was obtained through the questionnaires applied to 312 beekeepers situated in centre of Tekirdağ, Malkara, Çorlu, Saray region. It is aimed to present a glance look on the status and clarify the problems of beekeepers .It was also aimed to obtain general characteristics of beekeeping in Tekirdağ using the results of questionnaire sampled in this region. Economic and social welfare of beekeepers and status of beekeeping in the Tekirdağ and solution to their problems were investigated by direct interview with beekeepers. The 13 % of total beekeepers has never taken any education , While 50 % of total beekeepers had 5 years of education, 15 % of total beekeepers had 8 years of education, 20 % of total beekeepers had 11 years of education, 2 % of total beekeepers had university education, Average number of modern and primitive type hives for the beekeepers were 40 and 5 respectively. It is stated that average honey yield per hive was 15 kg.

Key Words: Beekeeping of Tekirdağ, beekeeping

Giriş

Ülkemiz arı yetiştiriciliği bakımından coğrafya, iklim ve flora bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Bu avantajların daha da bilinçli kullanımı ile hem mükemmel bir gıda olan bal üretimi daha fazla gerçekleşmiş olacak hem de az masrafla yapılabilecek bir üretim kolu olduğundan istihdama ve ülke ekonomisine katkı sağlanacaktır.

Ülkemiz koloni varlığı bakımından dünya ülkeleri içinde ilk sıralarda yer almasına karşın bal üretimi bakımından ise daha gerilerdedir. Bal üretimimizin artması ve kovan başına verimin üst sınırlara çıkabilmesi arıcılığın daha profesyonel tarzda yapılmasına bağlıdır. Bunun için de arıcılığın teknik ve bilimsel metotlara dayandırılması gerekir. Bu metotlar

öncelikle uygun bir arılık yerinin temini, teknik arıcılık yapabilecek bilgi donanımı, yüksek verimli arı ırkları ve modern ekipmanların kullanılması ile gerçekleşir (Doğaroğlu, 1992)

Ülkemiz, önceleri eski tip kovanlarda 5 kg verim alırken artık, fenni kovanlara geçilmesi ile bu verim ortalama 15–20 kg civarındadır. Gezgin arıcılığın yapıldığı yerlerde bu rakam 30 kg dır. Modern arıcılık tekniklerinin yaygınlaşması ile kovan başına verim ortalama 50–60 kg'a çıkmaktadır.(Kayral, 1996).

Türkiye toprakları iki farklı kıta Asya ve Avrupa üzerine yayılmış olup ve iki kıta arasında köprü durumunda ve Dünya'da eş görülmemiş bir zenginliğe sahiptir. Türkiye toprakları yedi iklim bölgesi, dokuz bin

dolayında bitki çeşidinden oluşan zengin bir bitki zenginliği, 4,4 milyon dolayında koloni varlığı ve 70 bin ton dolayında bal üretimi ile arıcılık bakımından dünya sıralamasında yukarılarda yer almaktadır. Koloni sayısı bakımından dünyada ikinci sırada olan ülkemiz bal üretiminde ise dördüncü sıralara gerilemektedir.(Durak, 2003).

Türkiye toprakları Anadolu ve Trakya olmak üzere iki coğrafik bölgeye ayrılır. Trakya bölgesi 780,576 km² olan toplam Türkiye yüz ölçümünün 23,764 km²'lik kısmını meydana getirir. Trakya bölgesi Avrupa kıtasının ve Balkanların güneydoğu kısmında yer alır. Trakya üç farklı deniz ile (Ege, Marmara ve Karadeniz) çevrilmiştir. Trakya bölgesinde beş il bulunmaktadır. Bunlardan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerini tamamen, Çanakkale ve İstanbul illerini ise kısmen içermektedir.

Trakya bölgesinin ana tarımsal üretimini ayçiçeği, buğday, pirinç, mısır, karpuz, kavun, soğan oluşturmaktadır. Özellikle ayçiçeği üretiminin büyük bir potansiyele sahip olması bal üreticilerine ayçiçeği balı üretim olanağı sağlar. Bölgenin arı varlığı Anadolu arısının Balkan arıları etkisi ile farklılaşmış Trakya ekotipinden oluşmaktadır. Bu tip Karniol arısı (*Apis mellifera carnica*) ile benzer yapıya sahip bulunmaktadır.(Durak, 2003).

Tamamı Trakya bölgesinde yer alan üç ilin arıcılığı incelendiğinde Edirne'de 40 bin, Tekirdağ'da 24 bin ve Kırklareli'nde ise 21 bin civarında koloni olduğu

belirlenmiştir. Üretilen bal miktarı ise Edirne'de 600 ton, Tekirdağ'da 350 ton, Kırklareli'nde 421 ton civarındadır. Bunun yanında ayçiçeği döneminde bölgeye gelen göçer arıcıların yaptığı üretimin de unutulmaması gerekir. (Durak, 2003).

Trakya bölgesi arıcılık profili incelendiğinde ise bölge arıcılarının yan uğraş olarak arıcılık yaptıkları ve ticari teknik arıcılığı uygulayan arıcı sayısının az olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum arıcı birliklerinin kurulması ve arıcıların daha da bilinçlenmesi sayesinde değişmektedir. Bunda ayçiçeği bitkisinin tozlanmasında bal arısının oynadığı rolün büyük payı vardır.

Gerekli tedbirlerin alınması durumunda arıcılığımız Dünya'daki gerçek yerini alacaktır. Bunun gerçekleşmesi ise arıcılarımızın bilinçlenmesi ve modern arıcılık tekniklerinin kullanılması ile olacaktır. Bunun da başlangıç noktası bölge arıcılığımızın ve arıcılarımızın yeterince tanınmasıdır. Bu anket çalışması bu amaçla planlanmış bir araştırmadır. Elimizdeki materyali tanımadan onların sorunlarının çözülmesi hayal olacağı unutulmamalıdır.

Türkiye arıcılığının yapısı konusunda farklı bölgelerde çeşitli araştırmacılar tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Bunları Settar,(1966), Şekerden ve Aydın, (1986), Savaş ve Sıralı (2002); Yaşar ve ark (2002), Çakmak ve ark (2003), Sıralı ve Doğaroğlu, (2004) şeklinde özetlemek mümkündür.

Materyal ve Metot

Bu anket çalışması Türkiye Arı Yetiştiricileri ve Tekirdağ Arı Yetiştiricileri Birliğinin bölge arıcılığına ilişkin bir bilgi profili çıkarmak yolundaki istemlerine karşılık olmak üzere toplam 312 arı yetiştiricisi üzerinde ve Tekirdağ ilçeleriyle ve bu ilçelere bağlı köylerde yapılmıştır. Araştırma Tekirdağ Merkez, Çorlu, Muratlı, Saray ve Şarköy ilçe ve bu ilçelerin köylerinde yürütülmüştür; Tablo 1' de bu ilçe

ve köylerin isimleri ve araştırmaya katılma oranları yüzde olarak frekans tablosu şeklinde verilmiştir.

Arıcıların sosyal ekonomik yapıları ve arıcılıkla ilgili durumları yüz yüze soru cevap şeklinde sorulan sorular ile anket yapılarak belirlenmiştir. Anket sonunda toplanan bilgiler ve mevcut yapının ortaya çıkıp sonuçların özetlenmesi için, çeşitli istatistik metotlar uygulanmıştır. Öncelikle verilerin

tanımlayıcı istatistikleri çıkarılmış ve frekans tabloları yapılmıştır (Soysal, 1992).

Çizelge1 Araştırma kullanılan yetiştiricilerin ilçe ve köylere göre dağılımı

İlçe ve köy İsimler	Nispi frekans (%)	İlçe ve köy İsimler	Nispi frekans (%)
Çorlu Merkez	3,8	Veli Köy	4,8
Yağcı Köyü	9,5	Saray Merkez	7,6
Muratlı Merkez	3,8	Karacakılavuz	10,5
Ahmedikli	6,7	Selçuk Köyü	5,7
Karabezirgan	4,8	Şarköy Merkez	6,7
Oğuzlu Köyü	4,8	Yuva Köy	5,7
Yukarı Kılıçlı	3,8	Kumbağ	1,9
Köseilyas	3,8	Banarlı	1,9
Karansıllı	3,8	Işıklar Köyü	1,0
Ortaca Köyü	2,9	Bahçeköy	1,0
Mahramlı Köyü	1,0	Karaçalı	1,0

Bulgular ve Tartışma

Araştırmada kullanılan 312 arıcının ilçe ve köyler itibariyle dağılımı tablo 1 de verilmiştir. Toplanan bilgilere göre yetiştiricilerin % 13'ü okuma yazması var fakat okula gitmemiş, % 50'i ilkokul, % 15'i ortaokul, % 20 lise ve % ' sinin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmıştır. Yetiştiricilerin % 26'sı arıcılığı babadan, % 16'sı eğitimle, % 50'si çevreden ve % 8'i diğer kaynaklardan öğrendiğini bildirmişlerdir. Yetiştiricilerin işletme başına ortalama fenni kovan sayısı 40

adet ve eski kovan sayısı 5 adet olup hesaplanmıştır.

Arıcılara yaptıkları işin karlı olup olmadığı sorulduğunda yetiştiricilerin % 81,5'i evet ve % 18,5 'i ise hayır cevabını vermiştir. Üreticilere verim düzeyinin yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise % 14,7'si evet yeterli, % 85,3'ü ise yeterli olmadığını belirtmiştir. Üreticilere kovanlarının yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise , % 33,6'ı evet, % 66,3 'ü ise hayır cevabını vermiştir.

Yetiştiricilere hangi arı ırklarını kullandıkları sorulduğunda ise % 84,6'sı Trakya arısı, % 6,7'i İtalyan arısı ve % 8,6'sı Kafkas arısı cevabını vermiştir.

Arıcılara damızlık arıyı nereden temin edildiği sorulduğunda , % 7,6'ı satın aldığını ve % 80,9'u kendi ürettiğini bildirmişken, %

11,4'ü ise bunların dışındaki yollarla temin ettiğini belirtmiştir. Yetiştiricilere damızlık arıların kaç yılda bir değiştirdikleri sorulduğunda ise % 9,4 'ü her yıl, % 31'i iki yılda bir ve % 59,4'ü ise hiç değiştirmediklerini belirtmiştir. Yetiştiricilere damızlık arı bulmada sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda ise % 54,8'i evet, % 45,2'si ise hayır cevabını vermiştir. Ana arı desteklenmesini bilip bilmedikleri sorulduğunda ise % 24'ü evet ve % 76'sı hayır cevabını vermiştir. Kayıt tutulup tutulmadığı incelendiğinde ise yetiştiricilerin % 33,2'si kayıt tuttuğunu, % 66,8'i ise kayıt tutmadığını belirtmiştir.

Arı yetiştiricilerine bal üretimi için hangi kaynakları kullandıkları sorulduğunda % 10,9'u nektar salgılayan bitkilerden, %19,6'sı kültür bitkilerinden, %31,3'ü doğal olarak yetişen bitkilerden, %29,9'u ağaç ve çalılarından ve % 8'i ise hepsi şeklinde cevap vermiştir. Yetiştiriciler sonbahar dönemi ve kışlatma çalışmalarını genç ve verimli bir ana arı temini, kış için gerekli besin maddelerinin arılara temini ve ilkbahar çalışmalarını ise ana arı kontrolü, besin madde kontrolü ve koloni kontrolü olarak tanımlamışlardır.. Yetiştiricilerin sahip olduğu ekipmanlara ilişkin soruya alınan cevaplar araştırıldığında

% 17'sinde bal süzme makinesi bulunduğunu bildirmişlerdir.

Yetiştiricilere balın pazarlaması nasıl yapıldığı sorulduğunda ise % 66'sı süzme bal, % 30'u petek bal % 4'ü ise her iki şekilde de bal sattığını belirtmiştir. Yetiştiricilerin % 84,9'u balı elden , % 2'si fabrikaya, % 11'i aracıya, % 1'i ise birliğe sattıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca satış konusunda ise yetiştiricilerin % 70'i sorun yaşadığını %30'u ise sorun yaşamadığını belirtmiştir. Yetiştiriciler en çok % 65 oranında süzme bal, % 25 oranında petek bal , % 10 ise diğer ürünleri tercih ettiğini bildirmişlerdir. Üreticilerin % 65'i balı kendilerinin işleyemeyeceklerini , % 35'i ise işleyebileceğini bildirmiştir. Arıcıların balın yanında % 1'i arı sütü, % 3'ü polen, % 2'si

Sonuç

Tekirdağ ilinde yapılan anket çalışması sırasında yetiştiricilerin % 85'inin arıcılığı karlı bir iş olarak kabul ettiği; fakat üretimlerinin yeterli olmadığını kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Tekirdağ'da çoğunlukla Trakya arısının (%84,6) yetiştirildiği ve yetiştiricilerin kendi ana arılarını kullandığı görülmüştür. Arıcılık yapan yetiştiricilerin çoğunun kayıt tutma işlemi uygulamadığı saptanmıştır. Ayrıca balın pazarlanmasında da yetiştiricinin sorunlar yaşadığı anlaşılmıştır. Satılan ürün çoğunlukla süzme bal şeklinde olup çoğu yetiştiricinin daha karlı olan yan ürünleri üretmediği anlaşılmıştır. Bölge arıcılarının zararlı olarak en fazla Varrao parazitiyle

Teşekkür

Konu ile ilgili talepleri, teşvikleri ve gayretleriyle bu çalışmanın yapılmasını mümkün kılan Türkiye Arı Yetiştiricileri

Kaynaklar

Çakmak, İ., Aydın,L., Seven,S. Korkut,M. 2003. Beekeeping Survey in Southern Marmara Region of Turkey. Uludağ Arıcılık Dergisi Cilt: 3, Sayı:1, 2004. S:31-36, Bursa.

propolis, % 40'i mum, % 35'u oğul arı, % 19'u ana arı da üretip sattığını bildirmiştir.

Yetiştiricilere hangi arı hastalıkları ve zararlıları ile karşılaştıkları sorulduğunda ise yetiştiricilerin % 15'i Amerikan yavru çürüklüğü, % 9'u Avrupa yavru çürüklüğü, % 9'u Nosema, % 47'si Varrao, ise % 20'si kireç hastalığı cevabını vermişlerdir.

Arıcılar satılan ürünün tahsilatını % 80'i peşin olarak, % 5 'i haftalık olarak, %10 'u ise aylık olarak, % 5 i ise bunların dışında bir şekilde yaptığını bildirmiştir. Yetiştiricilerin % 65'i üretimi artırmada finansman sorunu çektiğini, % 35'i ise çekmediğini dile getirmiştir. Balın fiyatının devlet tarafından belirlenmesine %75' evet ve % 25 ise hayır cevabını vermişlerdir.

mücadele ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu zararlıya karşı daha etkin koruyucu önlemlerin alınması gerekmektedir.

Trakya Bölgesi'nde ve özellikle Tekirdağ ilinde arıcılık yönünde çok zengin bir potansiyele sahip olduğu; fakat mevcut kaynakların tam olarak yararlanılmadığı anlaşılmaktadır. Yetiştiricinin daha fazla bilinçlenmesi ve modern tekniklerin benimsetilmesi gerekmektedir. Bu hususta yetiştirici birliklerinin aktif rol alması ve yetiştiricilerin daha fazla bilgi ve kredi imkanları ile donatılarak arıcılığın daha profesyonel yapıp işletmelerin büyütülmesi gerekmektedir.

Merkez Birliği Başkan Yardımcısı ve Tekirdağ Arı Yetiştiricileri Birliği Başkanı Sayın Selami Durak'a teşekkür ederiz.

Doğaroğlu, M. 1992. Arıcılık Ders Notları. Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Ders Notu No: 36, Yayın No: 42 Tekirdağ,1992.

- Durak, S. 2003. Türkiye ve Trakya Bölgesi Arıcılığı. Teknik Arıcılık Dergisi, Aralık, 2003, Sayı: 82, S:30-31. Ankara.
- Kayral, N., G. Kayral. 1996. Son Sistem Arıcılık. Arı İş, Karaca İş Hanı 1/19 Bakırköy, İstanbul.
- Savaş, T., Sıralı, R. 2002. Muratlı ve Köylerinde Arıcılığın Yapısının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Teknik Arıcılık, 76, 15-21. Ankara.
- Settar, A. 1966. Muğla Vilayeti Arıcılığı ve Problemleri Üzerine İncelemeler Ege Bölgesi Ziraat Araştırma Enstitüsü, Menemen, İzmir.
- Şekerden, Ö., Aydın, N. 1986. Amasya'da Arı ve İpekböcekçiliğinin Durumu, Sorunları ve Bazı Öneriler. Amasya Tarım Sempozyumu, (2-3 Ekim 1986). Amasya Valiliği Yayın No:3,362-376. Amasya.
- Sıralı, R. M. Doğaroğlu. 2004. Determination of Some Occupational and Sociological Characteristics of Thracian Beekeepers. Uludağ Arıcılık Dergisi Cilt: 4, Sayı:1, Şubat 2004. S:35-41, Bursa.
- Soysal, M.İ. 1992. Biyometrinin Prensipleri (İstatistik I ve II Ders Notları) . Trakya Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Ders Notu No:95, Yayın No:64, Tekirdağ, 1992.
- Yaşar, N., Güler, A., Yeşiltaş, H.B., Bulut, G., Gökçe, M. 2002. Overall Structure of Beekeeping in the Black Sea Region of Turkey. Mellifera, 2-3, 47-56. Ankara.